

noutăți

în cercetarea minorităților naționale din România

GUVERNUL
ROMÂNIEI

INSTITUTUL PENTRU
STUDIAREA PROBLEMELOR
MINORITĂȚILOR NAȚIONALE

400697 Cluj Napoca
Str. Gavril Muzicescu, nr. 5
Tel: 0364 103 154; 0364 116 261
Fax: 0364 103177
E-mail: office@ispmn.gov.ro
www.ispmn.gov.ro

▪ cărți

Czégényi Dóra – Keszeg Vilmos – Pozsony Ferenc (eds.): *Kriza János Néprajzi Társaság Évkönyve 18. Oktatás, kutatás, intézmények Kolozsvárt. [Anuarul Asociației Etnografice Kriza János, 18. Educație, cercetare, instituții la Cluj]. Kolozsvár: KJNT, 2010.*

Abstract. Anuarul cuprinde lucrări prezentate în cadrul a două conferințe privind istoria etnografiei maghiare din Transilvania (co)organizate de Asociația Etnografică „Kriza János” la Cluj-Napoca pe 18 octombrie 2008, respectiv 23 octombrie 2009.

Primul bloc tematic, dedicat istoriei disciplinei și cercetării etnografice, este deschis de studiul lui Tánczos Vilmos, care tratează istoria cercetărilor în domeniul religiozității populare. Olosz Katalin urmărește activitatea Societății Muzeului Ardelean (Erdélyi Múzeum-Egyesület) și a revistei *Erdélyi Múzeum* (1895–1948) privind folclorul. Almási István prezintă atelierul de cercetare a muzicii populare din cadrul Institutului de Folclor din Cluj. Studiul lui Cseke Péter prezintă reperele etnografice și de artă populară ale proiectelor de cercetare a satului întreprinse de grupul „Erdélyi Fiatalok”.

Al doilea bloc abordează istoria educației etnologice și a instituțiilor marcante în domeniu. Olosz Katalin reconstruiește aspirațiile lui Sebestyén Gyula de a deveni profesor universitar pe baza corespondenței acestuia cu Erdélyi Pál (1905–1906). Prelucrând materiale de arhivă inedite, Keszeg Vilmos prezintă circumstanțele numirii etnografului Gunda Béla ca profesor la Universitatea din Cluj. Ozsváth Imola analizează rolul pedagogilor în culegerea folclorului.

Al treilea bloc este axat pe portrete de cercetători. Tötszegi Tekla parcurge activitatea de muzeograf a lui Kós Károly, prin care a deschis calea spre înființarea Muzeului Etnografic al Transilvaniei. Almási István tratează culegerea de folclor realizată de Seprődi János și Sztripszky Hiador. Primul studiu al lui Pozsony Ferenc apreciază meritele operei de viață a lui Vámszer Géza, iar al doilea marchează însemnătatea activității etnografice și lingvistice a lui Nagy Jenő. Keszeg Vilmos dedică un studiu evaluării carierei renumitei Nagy Olga delimitând etapele acesteia, iar ultimul studiu al volumului, semnat de Gazda Klára, prezintă activitatea științifică și socială a cercetătoarei Szentimrei Judit.

Pál Judit: *Unió vagy „unificáltatás”? Erdély uniója és a királyi biztos működése (1867–1872) [Unire sau anexare? Unirea Transilvaniei cu Ungaria și activitatea comisarului regal (1867–1872)]. Kolozsvár: Erdélyi Múzeum-Egyesület, (ETF 267), 2011.*

Abstract. Pe baza documentelor de arhivă inedite, volumul analizează unirea Transilvaniei cu Ungaria din 1867 prin prisma activității instituției comisarului regal. Este prezentată dizolvarea autonomiei Transilvaniei și procesul de integrare în statul dualist, precum și evenimentele premergătoare acestora. Cartea oferă o imagine complexă asupra acestei problematice prin combinarea diferitelor puncte de vedere și a mai multor metode (de la istorie politică la istorie socială și antropologie politică).

Pe la jumătatea secolului XIX, chestiunea unirii devenise esențială pentru clasa politică maghiară creând antagonisme în rândul politicianilor și a opiniei publice transilvănene. Pentru majoritatea politicianilor sași și români, păstrarea statutului autonom al provinciei reprezenta principala premisă pentru supraviețuirea și progresul comunității naționale din care făceau parte.

Compromisul din 1867 a însemnat pentru Transilvania sfârșitul unei perioade de aproape trei secole de dezvoltare autonomă și primul pas în dificilul și complexul proces de integrare. În aprilie 1867, Emanuel Péchy, comitele suprem al comitatului Abaúj, a fost numit comisar regal cu misiunea de a superviza procesul de integrare, păstrând această funcție până în 1872. Concepția inițială a fost de a realiza procesul cu tact, luând în calcul diferitele sensibilități, în special pe cele naționale, precum și particularitățile locale. Integrarea nu s-a realizat până în 1872, anul când s-a desființat oficiul comisarului regal, dovedindu-se un proces mult mai complex decât figura în planul guvernelor. În ciuda faptului că în sfera modernizării economice și sociale perioada următoare a adus unele succese, deși nu s-a înregistrat un progres neîntrerupt, încercarea de a ajunge la un „consens intern” între diferitele naționalități s-a dovedit un eșec.

▪ reviste, articole

Acta Siculica 2010. A Székely Nemzeti Múzeum évkönyve. [Acta Siculica 2010. Anuarul Muzeului Național Secuiesc]. Sepsiszentgyörgy/Sfântu Gheorghe: Székely Nemzeti Múzeum/Muzeului Național Secuiesc, 2010.

Abstract. Numărul patru al anuarului reînnoit al Muzeului Național Secuiesc din Sfântu Gheorghe, Acta Siculica 2011, continuă politica științifică a editorului de a publica studii în diferite domenii științifice, toate axate pe teme legate de Ținutul Secuiesc. Cele 41 de lucrări ai acestui număr (apărute pe 736 de pagini) se grupează pe principalele discipline ale muzeului: muzeologie, științele naturii, arheologie, istorie și etnografie/antropologie culturală.

Consiliul de redacție este compus din cercetători renumiți ca Benkő Elek (arheologie), Egyed Ákos (istorie), Kósa László (istoria culturii), László Attila (arheologie), Pozsony Ferenc (etnografie), Sárkány-Kiss Endre (științele naturii). Fiecare disciplină are câte doi redactori de specialitate, iar munca colectivului de redacție este coordonată de redactorul-șef Kinda István. Autorii lucrărilor sunt în primul rând cercetători ai muzeelor din Ținutul Secuiesc (Sf. Gheorghe, Târgu Secuiesc, Miercurea Ciuc, Odorheiu Secuiesc, Gheorgheni, Cristuru Secuiesc, Târgu Mureș), respectiv cercetători din Transilvania și din străinătate care lucrează pe teme legate de Ținutul Secuiesc.

Câteva teme principale din numărul de față: restaurarea codicelui Apur (monument al literaturii maghiare din sec. XV); plante carnivore în mestecănișul de la Reci, fauna de păianjeni; statuete egiptene în colecția muzeului, epidemie de ciumă în sec. XVIII, legi sătești în regiunea Treiscaune, comerț armean, istoria industriei, tunuri secuiești, decăderea breslelor, societatea civilă; demografia etniilor în Treiscaune, cultura romilor din județul Covasna, oralitate vs. alfabetizare, demografia minorității maghiare din Transilvania. Toate lucrările au rezumate și cuvinte cheie în două limbi (diferite de limba lucrării).

Conținutul revistei poate fi accesat la: <http://www.szn.ro/szn.php?o=acta2010>.

▪ proiecte, rapoarte de cercetare

A romániai magyar kisebbség történeti kronológiája 1990–2006. [Cronologia minorității maghiare din România, 1990–2006]. Erdélyi Magyar Adatbank, 2011.

Descriere. „Cronologia minorității maghiare din România, 1990 –” este un proiect din cadrul programului amplu al portalului academic Erdélyi Magyar Adatbank <http://adatbank.transindex.ro/>. Primele rezultate au fost lansate în 2005, iar după completarea din ianuarie 2011 cu mai mult de 22.000 de articole care reflectă perioada 2003–2006, cronologia conține deja cca. 62.800 de articole (în limba maghiară).

Informațiile au fost obținute prin monitorizarea riguroasă, zilnică, a presei maghiare din România, astfel fiind înregistrate toate evenimentele importante din perioada 1990–2006. Monitorizarea presei a fost efectuată de către Udvardy Frigyes, fost angajat al departamentului de presă al Oficiului pentru Maghiarii din Afara Granițelor (Határon Túli Magyarok Hivatala) de la Budapesta, ocupându-se cu documentarea situației minorității maghiare deja de la mijlocul anilor 1980. Proiectul cronologiei s-a realizat prin colaborare între portalul Transindex și Fundația „Jakabffy Elemér Alapítvány”.

Din punct de vedere tematic, cronologia conține informații din domenii variate, cele mai importante fiind viața politică, culturală, învățământul și viața bisericească. Perspectiva nu este îngustată pe localitățile și instituțiile minoritare mari, ci le include și pe cele mici, evenimentele din diasporă și cele legate de ceangăii din Moldova.

Baza de date este accesibilă la adresa <http://udvardy.adatbank.transindex.ro/>. Pe lângă căutarea generală și filtrarea după an și lună, este posibilă și căutarea după nume de instituții, nume proprii și localitate.

Legal și egal pe piața muncii pentru comunitățile de romi. Fundația Soros România, 2011.

Descriere, abstract. Pe 26 ianuarie 2011, Fundația Soros România a lansat cercetarea *Legal și egal pe piața muncii pentru comunitățile de romi. Diagnoza factorilor care influențează nivelul de ocupare la populația de romi din România*. Studiul a fost realizat în cadrul proiectului „L@EGAL 2 – investiție europeană pentru viitorul romilor din România”, proiect cofinanțat din Fondul Social European – Investește în Oameni! – prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007–2013. Proiectul se derulează în perioada septembrie 2009 – august 2011 și este realizat la inițiativa Centrului de Resurse pentru Comunitățile de Romi, în parteneriat cu Fundația Soros România și Asociația Centrul de Resurse și Formare în

Profesiuni Sociale „ProVocație”. Scopul proiectului L@EGAL 2 este să sprijine incluziunea socială a populației de romi din România, prin consolidarea sistemului formal de reprezentare a comunităților de romi la nivelul administrațiilor locale.

Această cercetare a fost realizată de către Institutul de Cercetare a Calității Vieții. În studiu s-a urmărit identificarea problemelor reale cu care se confruntă comunitățile de romi, dar și modalitățile de funcționare ale sistemului instituțiilor publice care implementează politicile publice de ocupare. Prin analiza acestor două domenii sunt oferite direcții pentru îmbunătățirea sistemului public de ocupare la nivel local, județean și național, prin adaptarea acestuia la nevoile și specificul comunităților de romi.

Studiul este disponibil pe pagina de internet a FSR: <http://www.soros.ro/ro/publicatii.php?cat=16#>.

▪ simpozioane, conferințe, mese rotunde, workshopuri

Dezbaterile publice *Relocarea romilor și consecințele ei sociale*, 17 ianuarie 2011

Descriere. După o lună de la evacuarea familiilor de romi de pe strada Coastei și mutarea lor de către Primăria Municipiului Cluj-Napoca în „locuințele sociale” de la Pata Rât, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială a UBB, Asociația Amare Prhala și Fundația Desire din Cluj, în parteneriat media cu TVR Cluj, au organizat dezbaterile publice *Relocarea romilor și consecințele ei sociale*. La eveniment au participat reprezentanți ai European Roma Rights Centre (ERRC), organizațiile membre ale Alianței Civice a Romilor din România (19 la număr, printre care Romani Criss, Fundația Ruhama și Asociația Parudimos), Asociația PAKIV România, Centrul de Resurse pentru Comunitățile de Romi, Fundația Română pentru Comunitate, Copii și Familie, Asociația Habitat for Humanity România, Liga pentru Apărarea Drepturilor Omului, Asociația Studenților Romi Romano Suno, Fundația Wassdas, Centrul de Cercetare a Relațiilor Interetnice, Asociația Studenților UBB, precum și angajați ai Inspectoratului Școlar Județean, Direcției de Sănătate Publică, Agenției Naționale pentru Romi Biroul Regional Nord-Vest și ai Institutului pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale. A fost prezent consilierul prezidențial pentru problemele minorităților naționale. Au participat și patru persoane din partea persoanelor relocate, care și-au prezentat punctul de vedere. Direcțiile responsabile din cadrul Primăriei Municipiului Cluj-Napoca au transmis punctul lor de vedere printr-o scrisoare deschisă.

La sfârșitul dezbaterii a fost lansat Apelul pentru solidaritate și acțiune împotriva proiectului „Locuințe sociale în Pata Rât” [<http://femrom.ro/atitudineticivica.html>]. Avocatul desemnat de ERRC a prezentat participanților scrisoarea oficială semnată de ERRC, Asociația Amare Prhala și Fundația Desire, scrisoare ce problematizează situația și care a fost adresată Administrației Prezidențiale a României, Primului Ministru al României, Primarului Municipiului Cluj-Napoca cât și mai multor foruri internaționale din domeniul drepturilor omului [<http://www.errc.org/cms/upload/file/romania-pata-rat-17-january-2011.pdf>].

Consultări pe tema monitorizării *Cartei europene a limbilor regionale sau minoritare*. Departamentul pentru Relații Interetnice, 27 ianuarie 2011

Descriere. Pentru pregătirea apropiatei vizite la București a delegației Comitetului de Experți al *Cartei europene a limbilor regionale sau minoritare* și a Secretariatului Cartei din cadrul Consiliului Europei (martie 2011), DRI a organizat în ziua de 27 ianuarie 2011 o reuniune de consultare cu instituțiile care prin atribuțiile lor contribuie la utilizarea și promovarea limbilor minoritare pe teritoriul României. Moderatorul reuniunii a fost dl. Markó Attila, secretar de stat, șeful Departamentului pentru Relații Interetnice.

Reluând dialogul instituțional pe tema implementării *Cartei europene a limbilor regionale sau minoritare*, participanții au trecut în revistă ultimele noutăți din domeniile lor de activitate și s-au consultat în ceea ce privește programul acestei prime vizite de monitorizare a modului în care România pune în aplicare Carta europeană a limbilor. Au răspuns invitației DRI dl. prof. univ. dr. Ion Diaconu, membru al Comitetului de Experți, dl. Asztalos Csaba, președintele Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, specialiști cu o experiență remarcabilă din instituțiile partenere – ministere, agenții și autorități guvernamentale, Avocatul Poporului, Institutul pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale, Radioul și Televiziunea Română.

Primul raport periodic privind aplicarea *Cartei europene a limbilor regionale sau minoritare* în România (26 octombrie 2010), punctul de plecare în discuțiile ce vor urma la prima vizită de monitorizare, poate fi accesat pe pagina web a Consiliului Europei: [http://www.coe.int/t/dg4/education/minlang/Report/PeriodicalReports/RomaniaPR1_ro.pdf].

▪ anunțuri

Lansare proiect: Cartarea și demontarea stereotipurilor interetnice din viața de zi de zi și mass-media prin metode non-formale, Fundația Integratio, Timișoara

Descriere. Fundația Integratio anunță lansarea proiectului „Cartarea și demontarea stereotipurilor interetnice din viața de zi de zi și mass-media prin metode non-formale” care vizează participarea studenților interesați de relațiile româno-maghiare, identificarea stereotipurilor și demontarea prejudecăților legate de acestea prin metode educative non-formale. Proiectul are ca obiectiv formarea unui grup de 21 studenți (7 din Ungaria, 14 din România, români și maghiari) care prin metode experimentale analizează prejudecățile și stereotipurile legate de relațiile româno-maghiare, dezvoltă microproiecte privind identificarea lor în viața de zi cu zi ori mass-media, respectiv face propuneri pentru soluționarea acestora.

Termenul limită pentru depunerea candidaturii: 11 februarie 2011.

Formularul de înscriere și detalii în legătură cu acest proiect vedeți pe pagina web a Fundației Integratio:

[<http://www.integratio.ro/articles.php/projects-in-progress/hu/235/>],

[<http://www.integratio.ro/articles.php/projects-in-progress/ro/236/>].

Conferință: Introduction to Jewish Law [Introducere în legea iudaică (halaha)] și Legal Thinking and Interpretation in Jewish Law [Gândirea legalistă și interpretarea legii iudaice], București, 14 și 15 februarie 2011

Descriere. Centrul de Studii Ebraice „Goldstein Goren” (Facultatea de Litere, Universitatea din București) organizează conferințele *Introduction to Jewish Law* și *Legal Thinking and Interpretation in Jewish Law* susținute de Dr. Barak Cohen (Universitatea Bar Ilan, Israel). Conferințele vor avea loc luni, 14 februarie și marți, 15 februarie 2011, între orele 16.00–18.00 la Sediul Centrului de Studii Ebraice din Str. Edgar Quinet nr. 5–7, subsol.

Dr. Barak Cohen este lector la Departamentul pentru Studiul Talmudului, director al Programului de Instruire a Profesorilor de Studii Iudaice organizat de Facultatea de Științele Educației, Universitatea Bar Ilan și profesor invitat la Bernard Revel Graduate School of Jewish Studies, Yeshiva University, New York. Domeniile sale de specialitate sunt Legea Iudaică și Iudaismul Antic, despre care a publicat o serie de articole și cărți, ultima în curs de apariție la editura Brill, Leiden.

Apel pentru lucrări : „Identitate Europeană, Națională și Regională”, Sociologie Românească nr. 1/2011

Descriere. În spațiul european se întrepătrund numeroase națiuni, iar sentimentul de apartenență a europenilor reflectă relațiile acestora cu propria localitate, regiune, națiune, Europa și chiar cu lumea ca un întreg. Dihotomii puternice, cum ar fi cea între naționalism și cosmopolitism nu sunt întotdeauna susținute de datele existente. Drept urmare, peisajul abordărilor teoretice este foarte larg, fiind puține teorii cu grad mare de generalitate. În vreme ce procesele identitare pot fi explicate într-un cadru psihosociologic, procesul de construcție a identităților sociale nu este în întregime endogen: tendințele locale, regionale și globale dau formă atitudinilor și percepțiilor publice. În plus, conceptul de identitate are propria istorie în cadrul tradiției filosofice. Drept rezultat, nu numai paradigmele explicative sunt în conflict, dar și predicțiile asupra efectelor și întrepătrunderii acestor identități.

Numărul special al revistei *Sociologie Românească* (1/2011), va găzdui lucrări care doresc să contribuie la clarificarea implicațiilor acestor perspective asupra stării actuale a identității în cadrul spațiului european. O atenție deosebită va fi acordată modului în care aceste teorii se potrivesc cu datele disponibile, atât calitative cât și cantitative, dar și asupra modului în care mutațiile paradigmatică afectează maniera de interpretare a acestor rezultate.

Data limită pentru primirea articolelor: 1 martie 2011.

Pentru detalii consultați pagina web a revistei *Sociologie Românească*: [<http://www.arsociologie.ro/sociologieromaneasca/>].

Conferință: *International Conference „European, National and Regional Identity”/Conferință Internațională „Identitate Europeană, Națională și Regională”, Oradea, 24–26 martie 2011*

Descriere. În ultimele decenii, identitatea a devenit o temă centrală de studiu, ea fiind privită dintr-o perspectivă diferită în aproape toate științele sociale. Astfel, peisajul abordărilor teoretice este foarte larg, fiind puține teorii cu grad mare de generalitate. În vreme ce procesele identitare pot fi explicate într-un cadru psihosociologic, procesul de construcție a identităților sociale nu este în întregime endogen: tendințele locale, regionale și globale dau formă atitudinilor și percepțiilor publice. În plus, conceptul de identitate are propria istorie în cadrul tradiției filosofice. Drept rezultat, nu numai paradigmele explicative sunt în conflict, dar și predicțiile asupra efectelor și întrepătrunderii acestor identități.

Conferința internațională, organizată de Universitatea Creștină Partium, Universitatea din Oradea și Universitatea din Debrecen, în cadrul proiectului ENRI (Identitate Europeană, Națională și Regională – Teorie și practică) dorește să contribuie la clarificarea implicațiilor acestor perspective asupra stării actuale a identității în cadrul spațiului european. Avem un dublu focus: asupra modului în care datele actuale – de ordin calitativ și cantitativ – confirmă teoriile, dar și asupra modului în care mutațiile paradigmatică din filosofie afectează maniera de interpretare a acestor rezultate. Abordările privilegiate sunt de ordin sociologic și filosofic, dar sunt binevenite și contribuții din domeniul psihologiei sociale, antropologiei, științelor economice și politice și al politicilor sociale.

Conferința se va desfășura în șapte secțiuni, în limba engleză, cu excepția uneia unde se poate folosi și limba germană.

Pentru detalii poate fi consultată pagina web a conferinței [\[https://sites.google.com/site/enconference/\]](https://sites.google.com/site/enconference/) sau trimise întrebări la adresa de e-mail: enconference@socioumane.ro.

▪ despre buletinul informativ *Noutăți*

Lucrările științifice recent apărute și evenimentele de importanță majoră în domeniul cercetării minorităților naționale din România incluse în acest buletin informativ nu constituie o listă completă. Cei interesați să coopereze la realizarea lui sunt rugați să ne contacteze la adresa centru.doc@ispmn.gov.ro. Cei care nu doresc să primească acest buletin informativ sunt invitați să ne contacteze în acest sens.

Informații detaliate în legătură cu proiectul *Noutăți în cercetarea minorităților naționale din România* și numerele anterioare ale buletinului informativ se găsesc pe pagina de internet ISPMN [\[http://ispmn.gov.ro/\]](http://ispmn.gov.ro/).